

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ

УДК 81'366'367.625:821.161.2"18/19"-1.09І.Франко

ДО ПРОБЛЕМИ АКЦЕНТУАЦІЇ ДІЄСЛІВ У ПОЕЗІЇ ІВАНА ФРАНКА (суфіксально-флексійне наголошення, тип СФ)¹

Олеся РЯЗАНОВА

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
вул. І.Франка, 24, 82100 Дрогобич, Україна*

У статті розглянуто суфіксально-флексійний акцентний тип наголошування дієслів. Проаналізувавши приклади поетичного мовлення, автор робить висновки про основні тенденції наголосової системи Франка-поета. Наголоси в дієсловах цього акцентного типу в основному збігаються з сучасною літературною нормою. З іншого боку – наголос відбиває діалектне тло, а також зумовлений новими просодичними ситуаціями.

Ключові слова: акцентний тип, флексійна акцентуація, авторський наголос, поетичне мовлення, літературна норма.

У монографії В. Винницького “Українська акцентна система: становлення, розвиток” визначено 7 акцентних типів у наголошуванні дієслів (1, с.347–348). Розглянемо шостий тип суфіксально-флексійний (СФ), який характеризується суфіксальним наголосом основи в інфінітиві і в усіх інших особових формах, крім словформ однини та множини теперішнього часу і наказового способу, де виступає флексійне (на суфіксі класу основи) наголошування. До цього типу належать дієслівні форми з такими акцентованими суфіксами в основі інфінітива: -а-, дієслова з односкладовою інфінітивною основою на -а-, дієслівні форми з інфінітивною основою на -і-, -и-.

Дієслова з інфінітивною основою на -а-: блищати, бренчати, бряжчати, бурчати, верещати, гарчати, кричати, лежати, мовчати, сичати, стирчати, тріщати, фурчати: “Тут деякі рутенці зачали кричати” [XI, с.360]; “Кричу́ і плачу – даремне!” [X, с.217]; “Ти тиснеш і кричи́ш: “Даю свободу!” [X, с.166]; “Рот кричи́ть лишень” [X, с.92]; “Отак кричи́, а в Індровій божниці. Передаси мені свою корону” [X, с.410]; “Що хоч кричи́ть, хоч вередіться, Не буде в церкві днесь відправ” [X, с.310]; “Чому мовча́ти він не вмів” [X, с.171]; “Я з злості аж *мечу́сь, сварю, то мовчу́” [X, с.227]; “Мовчи́ть або ходить сама не своя” [X, с.227]; “Всі на те мовча́ть безмірно” [X, с.106]; “Не можемо. Ні про що розмовляти, То й мовчимо́” [X, с.149]; “Мовчу́ і жди! [X, с.300]; “А хліб дає не їм – мовчи́ть, мовчи́ть” [X, с.21]. У Франковому поетичному мовленні авторський

¹ Приклади взято з поетичних творів, наголос у яких визначається ритмічною будовою. Якщо ж наголос поставлено в тексті, то слово позначено зірочкою.

наголос у I особі однини теперішнього часу відповідає сучасній літературній нормі: “Де там, мов на склі *лежу” [IX, с.423]. Решта словоформ мають наголос, що збігаються із сучасною орфоепією.

Дієслова з односкладовою інфінітивною основою на -а- і суфіксами -у- (-ю), -е- (-є-) в основі теперішнього часу та їхні префіксальні утворення своїм наголошенням не відрізняються від сучасної літературної норми, тобто в I особі однини теперішнього (простого майбутнього) часу вживаються загалом із флексійним наголосом: брати, братися, вдбирати, дїбрати, дїждатися, забрати, зібрати, надїгнати, прогнати: “Я ж тепер уряд найвищий архонтарха сам беру I до битви весь народ я до побїди поведу” [XIV, с.278]; “Усіх тут вичислювать я не берусь” [XI, с.414]; “Най відберу їй буйну пшеницю, Най відберу їй яреє жито” [XI, с.487]; “Каже біда: “Лиш помалу! Доберу я причандалу” [X, с.127]; “Дїждься того дня, коли Дмитрій Вас поведе в свою столицю” [XIV, с.142]; “Заберу вам вашу гідність і почуття чести” [XI, с.434]; “Я зберу в одно вогнище I на крилах їх я стану Підїматься вище, вище...” [XI, с.310]; “I дома я не маю сну, I тут на час не наджену” [XV, с.444]; “З монастиря навіки прожену I браму за тобою сам замкну” [XIII, с.295].

Дієслова з суфіксом -а- [-я-] в основі інфінітива, засвідчені лише з наголосом на основі: вбрати, орати, слати, [вслати, заслати]: “Я тобі в днину світлоньку *вберу Світлоньку *вберу, їсти *злагоджу” [XI, с.486]; “Від рана жду, думками поле орю...” [X, 68]; “Я тебе орю, чорнее поле” [XI, с.488]; “Остатне ліжко *стелю їм” [X, с.425]; “Я тобі в вечір ліженько *встелю” [XI, с.486]; “Стіл *застелю і вквітчаю” [XII, с.394].

Щодо наголошування дієслова орати, то поетичне Франкове мовлення відбиває діалектне тло у вживанні особових дієслівних словоформ. Сучасні лексикографічні праці та Словник української мови за редакцією Б. Грінченка фіксують наголошення: орю, ореш, орє, оремо, оретє, орють (СУМ, V, 737; Орф., 465; УОС, 442; УЛВН, 398; Орфоеп., 391; Грінч., III, 62. “Правописний словник” Г.Голоскевича реєструє: орю, ореш, орють, орючу [Гол., с.261]. У “Малорусько-німецькому словарі” Є. Желеховського, С. Недільського це дієслово має наголос на корені: орю, ореш, орє [Желех., с.575]. “Ти знаєш: лиш той ткне циганськую честь, Хто скаже: “Ти ореш і сієш!” [XI, с.394]; “Те поле орє не собі” [X, с.42]; “Сумєє німо він, з тужливим співом орє” [X, с.42]; “Як той, що плугом святую землю орє?” [X, с.83]; “Дрімливо в поле йде орач, – бо час іще не скорий звільна під озимину пухкую землю орє” [XI, с.179].

У наступному прикладі зміна метричного ладу рядка в напрямі до розмовної інтонації допускає подвійне наголошування: “Там дід орє поле, старенький, як гриб” [X, с.181].

У III особі множини теперішнього часу наголос наосновний: “Ось тут машини йдуть, що орють, сіють, Жнуть” [XI, с.248]; “Хоч поле їх рік в рік гірше, пустіє, Хоч орють і полють не гірше від всіх?” [X, с.178].

Дієслова звати, зватись у I і II особі множини функціонують із варіантною акцентуацією: “Що варт то, що ми віднині Звємось “сторожі порядку” [X, 95]; “Ми, його жертви, вас *звемо з могили: “Не м’якніть без часу! Гартуйте сили!”

[X, с.166]. Подвійна акцентність у наведених прикладах позначається авторським флексійним наголосом у другому випадку.

“Ввійшла фігура. “Як звѣтєсь ви?” – “*Фр^анко” [X, с.156]. Що стосується акцентуації дієслова рв^ати у II особі множини, то поет надає перевагу наосновному наголосові, що зумовлюється внутрішнім римуванням, ямбічним розміром та зміною ритму: “Як я ненавиджу вас, машини, Що трѣте кості, *рвѣте серце в грудях, Вбиваєте живу душу в людях” [X, с.162]; “Ох, спомини, чого ви душу *рвѣте!” [X, с.197]; “І, бачучи забаву їх таку, Я мовив: “Нащо ті листки, дівчата? На лік, на отраву їх *рвѣте яку?” [XI, с.292].

У III особі однини дієслово бр^ати вживається в поезії Франка як із кореневим, так і з флексійним наголосом: “Безумович бѣре гроші” [XI, с.368, с.371]; “За ручку *бѣре, словом втішає, Словом втішає, так промовляє” [XI, с.486].

Наступні приклади показують флексійну акцентуацію, що відповідає сучасній нормі [переважає ямбічний розмір: “На душу гріх бѣре важкий!” [X, с.311]; “Та раптом страх бѣре” [X, с.311]; “Бѣре та баба на коліна” [X, с.188]; “Ось спинився хід церковний на обірвишу крутому, над безоднею страшною, – глянеш вниз – аж жах бѣре” [XI, с.190]; “Як весна бѣре з собою Квіти запашні” [XI, с.26]; “Сей указ мій царський, строгий Всяк у серце хай бѣре” [XI, с.100].

У I особі множини теперішнього часу дієслова жд^ати, рв^ати, сл^ати, репрезентовані з наголосом, що є сучасною нормою: “Ні, не ждемо” [XI, с.164]; “І мовила одна: “Рвем^о для свята. І не на лік, бо для здорових се” [XI, с.292]; “І отсе *шлем^о до тебе, чесний батьку наш Іване” [XI, с.207]; “Шлем^о тобі привіт від твого мужа” [XI, с.133]. У II особі множини наведених дієслів їх акцентуація збігається із сучасною орфоепією: “Ах, починаю розуміти! Ну, а ви підстерігаєте й верети бѣретѣ?” [XI, с.164]; “Чого від того звіра ви ждете?” [X, с.385]. Флексійний наголос, як і в сучасній літературній мові в дієсловах бр^ати, бр^атися в III особі множини теперішнього часу: “Бѣр^уть Біду на гоцки” [X, с.130]; “Бѣр^уть котел води і жменю круп” [X, с.153]; “Богу дякуем святому й молитвам тих богомольців, що тягар хреста на плечі за братів своїх бѣр^уть” [XI, с.206]; “За сто діл бѣр^уться, кожде Їм ведесь, і все щось їм Не дає пустить коріння, Зупинитись на однім” [X, с.249]. Дієслова доконаного виду з префіксом вимагають префіксальний наголос: в^ібрати, в^ібратися, в^ігнати, в^іждати, в^ірвати, в^ірватися: “Ні, я би іншу в^ібрав часть” [X, с.360]; Моя порада: в^іберім Кількох з-поміж нас” [X, с.355]; “Днесь наново в^ібрали” [X, с.126]; “З пустині в^ібрався святий” [XI, с.105]; “І в^іжени ворога злого!” [X, с.222]; “От і в^іждав я, як Хаїм” [X, с.237]; “Ні, я не кинув каменярський молот, Усе він в м^оїй, хоч слабій, долоні, Його не в^ірве насміх, ані колот” [X, с.140]; “Я поборов себе, з корінням в^ірвав з серця усі ілюзії” [XI, с.153]; “В^ірвають тайну не одну” [X, с.39]; “Я в^ірвуся, щоб бачити тебе, порвати пута фальші і облуди, Що тисне нас і по душі скребе” [X, с.67]; “Та ні, не в^ірवेशя! Залізні гачки, Держать тебе, дозорці, як собаки” [X, с.150]; “В^ірвався, насилу втік” [X, с.261]; “В^ірвались, щоб бути людьми” [X, с.235]; “Хотів я в^ірваться з ярма Твого чару – та дарма!” [XI, с.41]; “З рамен тіні, з рамен ночі, Із солодких сну обнятій В^ірвись, серце!” [XI, с.454]; “В^ірв^ім з коренем ту коромолу, Що з малого гріх великий робить” [XI, с.278].

Невелика кількість дієслівних форм з інфінітивною основою на -і- та суфіксами -у-, -е- в основі теперішнього часу: гудіти, гуду́, гуде́ш, гудемо́, гуді́в тощо, ревіти, реву́, реве́ш, ревемо́, реві́в тощо, але хотіти, хочу́, хоче́ш, тощо, хоті́в, хоті́ла тощо: “І гуде́ народу клич: “То наш Берник з Лисятич” [X, с.128]; “Та ось із Підгаєць гуде́ відгомон: “Нехай освятить вас предвічний!” [XI, с.393]; “Воскреснії дзвони гуду́ть” [X, с.172]; “Хрущі гуду́ть, до світлих шиб летять...” [XI, с.151]; “А за селом якийсь шум, наче рій той гуді́в” [XI, с.120]; “Де громи грохочуть, де буря реве́” [XI, с.407]; “А в Лаврові дзвони реву́ть” [XI, с.388]. У наведених прикладах наголос відповідає сучасній літературній нормі. Ямбічний розмір рядка спричинив парокситонічне наголошення в II особі множини: “Чого *реве́те так завзято?” [X, с.309].

Переважна більшість дієслівних форм з інфінітивною основою на -і- та суфіксами -у- [-ю-], -а- [-я-], -и- в основі теперішнього часу: бриніти, веліти, вертіти, влетіти, горіти, гриміти, летіти, полетіти, прилетіти, прогриміти, прогудіти, пролетіти, проскрипіти, прошуміти, розгоріти, свербіти, свистіти, сидіти, скипіти, скрипіти, стугоніти, тремтіти, уздріти, шепотіти, шуміти, щеміти.

Наголос на флексії у I особі однини мають дієслова: веліти, вертіти, горіти, летіти, полетіти, тремтіти: “Фуркочу, Сміюся, На одній нозі верчу́ся” [XI, с.426]; “За один її цілунок Най горю́ сто тисяч літ!” [XI, с.45]; “Там я багача одного Взять вело́у – чи круть, чи верть” [XI, с.100]; “Лечу́ до стайні ...” [X, с.205]; “Де він? Його я голос чула. Я вольна! Пути вже не тиснуть! Йому на груді полечу́ я” [XV, с.462]; “І весь тремчу́, гадюка серце ссе” [XI, с.44].

Дієслово сидіти вжите в поетовому мовленні з дублетним акцентуванням: “Схилившись о вікно, *сиджу́ я в час вечірній” [XI, с.313]; “Над великою рікою на скалі крутії сиджу́ і, затоплений у мріях, в воду биструю гляджу” [XI, с.177]; “Робота з рук випадає – зажмурю очі і *сіджу́” [X, с.212]; “Я *сіджу́, немов у чарівному сні” [XIII, с.430]. У префіксальних утвореннях наголос зміщується на корінь, що є сучасною літературною нормою: всі́дїти, посі́дїти: “Ледво всі́джу на облуді” [XIV, с.328]; “... то я посі́джу при слабім” [XIII, с.60]; “Шельвах. “Я посі́джу!” [XIII, с.414]. У II особі однини простого майбутнього часу та в III особі однини минулого часу при амфібрахії залишається акцентованим корінь: “Просі́диш так свята, коби до посвят, Та й знов тра нової роботи шукать” [X, с.172]; “Ви, бачиться, добрий... Се зговір наш був Просі́дів я там до обіду” [X, с.231].

У зазначеній вище монографії В.Винницького читаємо: “В українських пам’ятках дієприслівники лежачі, сидячі, стоячі частіше зафіксовані з акцентованим суфіксом -чи і рідше мають кореневий наголос”. Ця акцентуація ще виступає протягом XIX ст. Л.Булаховський диференціював: лежачі, сидячі, стоячі – дієприслівники, а лежачи, сідячи, стобячи – прислівники [Булаховський, II, 445, 1947, 28]. У Франковому вжиткові зареєстрована як коренева, так і суфіксальна акцентуація: “Так, кінець стола *сидячи, Думав князь аж пізно вніч” [XIII, с.19]. У перекладі з німецької: “І я, *сидячі при писемнім столі, Частенько видав серед ночі” [XV, с.519]. В обох прикладах зазначено авторський наголос.

Діалектне наголошення зареєстровано в дієслівних префіксальних словоформах: облетіти, полетіти: “З таємних мов джерел гнівлива думка рветься,

*Облётить світ, аж о неба звід опреться” [X, с.44]. Дієслово доконаного виду полетіти в III особі однини минулого часу в чоловічому роді засвідчено з дублетною акцентуацією: “Дай йому! Слуга *полётів. Пан міністер вже не дбає” [XI, с.368]; “А внизу на львівських вежах інші дзвони на той гук відгукнулись, наче голос полетів із рук до рук” [XI, с.217]. В обох прикладах – ямбічний малюнок вірша.

Дієслова з наголошеним суфіксом -и- в основі інфінітива і в усіх інших особових формах, крім словоформ однини та множини теперішнього часу і наказового способу, де, згідно із сучасною літературною нормою, виступає флексійне (на суфіксі класу основи) акцентування: благословіти, бубніти, веселіти, грозіти, загостіти, звеселітися, кінчіти, корітися, лишіти, навчіти, провчіти, простіти, скінчіти, сторожіти, страшіти, твердіти, утвердіти. У поетичному Франковому мовленні акцентовану флексію у I особі однини теперішнього часу мають дієслова: благословіти, загостіти, звеселітися, корітися, навчіти, провчіти, простіти, скінчіти, твердіти, утвердіти. “Благословлю тебе, щоб аж до скону твого Доніс ти серце чисте й ширу душу” [XI, с.234]; “Як я скінчу Тут своє купецьке діло, То до тебе загощу” [X, с.253]; “О, звеселюся, нині з вами!” [XI, с.98]; “На честь твою стільки похвальних пісень Списав, ось корюся перед тобою!” [XI, с.351]; “Чекай-но, я вас тут навчу кричати!” [X, с.149]; “Я усіх вас провчу!” [XI, с.167]; “Коли се йому прощу! Військо шлю на гайдамаку! Скоро *злówлю – на гиляку I гніздо все розтрошу!” [XII, с.27]; “Я не скінчу тебе, моя убога пісне” [XI, с.168]; “А я тверджу: не має права На воду ту отой мужик” [XI, с.97]; “Отак своє пановання утверджу, як камінь” [XI, с.434].

Переважно з парокситонічним наголосом у I особі однини теперішнього часу вживаються дієслова цього типу: грозіти, зладіти, лишіти: “Говорю і *прошу, і *грожу – Мовчить або ходить сама не своя, Ну, просто дивитись не можу!” [X, с.227]; “З них шибениць прекрасних *зладжу Й палок досить. Однак вам раджу” [XV, с.490]; “Відберу вам права, лішу обов’язки” [XI, с.434]; “I чи ж лішу сиротами, Як його придбаю вам за сина?” [XII, с.300]. При перекладі М.Некрасова, зберігаючи версифікаційний малюнок вірша з ямбічною тенденцією, Франко вживає нормативний під сучасну пору наголос: лишу: “Умру я швидко. Спадок гуть ледачий, О рідний краю, я *лишу тобі” [XIV, с.284].

У поезії нашого автора суспіль (лише з деякими винятками) натрапляємо на кореневий наголос, як позначений автором, так і зумовлений просодією, в особових формах дієслова грозіти: “Говорю і *прошу, і *грожу – Мовчить або ходить сама не своя, Ну, просто дивитись не можу!” [X, с.227]; “Ні, ясний пане, я не *грожу, а лиш кажу вам правду Божу” [X, с.317]. У рядках із хореїчною, ямбічною, амфібрахічною тенденцією: “Загорільче ти безумний! – рік Князь Данило співаку, – Ти ще грозиш?”; “Яка се ще нова біда нам Від пана *грозить?” [X, с.309]; “Не *грозить вже нам ані разу Їх шайка посеред пустині” [XI, с.479].

У перекладі з польської, де наголос сталий на передостанньому складі, поет згідно з силабікою наголошує корінь: “Куля ось летить здалека, грозить і шумить, і виє, Мов бугай реве до бою. Шарпається й землю рие” [XIV, с.321]; “Бачу знов і бачу руку, тую блискавку ясну: Він махає нею, грозить, держить свічку запальну” [XIV, с.323]. Така ж акцентна стабільність і в III особі множини

теперішнього часу: “Скали *грóзять, надять – просять к собі береги мене” [X, с.47]; “Кленуть і *грóзять, кличуть: Гей, *Біга́й по молоти, ковалю!” [X, с.309]; “І *грóзять, і кленуть. Компанія, мов клин” [XIII, с.311]; “*Грóзять, лають, обкидають Болотом і густо, Мов живцем у гріб пакують, Та все дурно-пусто” [XIII, с.328]. У перекладі з Гете наголошування накореневе: “Почвари вогняні Люто грóзять мені!” [XV, с.461].

Відповідно до сучасної норми наголошені ямбічні рядки: “Суддя мій лютий, став грóзить киями” [X, с.158]; “І про дракона, що внизу грóзив” [XI, с.81]; “Грoзiли, що два-три роки Уряд сам панщину знесе” [X, с.270]. Суфіксальне наголошення цього дієслова і в перекладі з А.Міцкевича: “Грoзiли, били, але все надармо, Він не послухав навіть генерала, Кричав, стогнав і проклинав царя” [XIV, с.353]. У наведених прикладах йшлося про особові форми. Аналогічне явище маємо у випадку з інфінітивом в аналітичній формі складеного присудка: “Суддя мій лютий, став грóзить киями” [X, с.158].

Подібно проявляються акцентні процеси і в особових формах дієслова лишiти, які в лексикографічних джерелах мають розбіжності щодо подання наголосу: лишiти, лишiу, лишiш, лишимó, лишитé, лишiать, лишi [СУМ, IV, 502; Орф., 339; УОС, 318; УЛВН, 310; Орфоеп., 310; Грінч., II, 366; СБГ, I, 412]. Дублетну акцентуацію лишiш, лишiать реєструє Правописний словник Г. Голошкевича [Гол., 196].

Франковій поезії властиве зміщення наголосу на корінь, що відбиває діалектне середовище. У хорейчному рядку дієслово в I особі множини теперішнього часу засвідчене з накореневим наголосом: “Ми не лишiмо її” [X, с.96]. Так само наголошується III особа однини та множини теперішнього часу в рядках ямбічною тенденцією: “Або мов буря, що не лишiть ціло” [X, с.194]; “І лишiть чорний ґрунт, пустий і голий” [XI, с.295]; “Де стріне біль, нужду, там і потіху лишiть” [XI, с.315]; “Що всі мої думки, діла сліду не лишiать, мов та мгла На небі синім!” [X, с.24]; “Мороко наша, кумо Василю! Що з ним робить? Лишiть, щоб звір іззів?” [XI, с.257]; “Хто він, для чого від життя лишiться Хотів?” [XI, с.263]. Наголос виконує форморозрізнявальну функцію [суфіксальний – в інфінітиві, кореневий – в особових формах].

У наказовому способі послідовно наявна суфіксальна акцентуація, як і в сучасній орфоепії: “Не пустив мене в дорогу: “Ти лишiся заночуй!” [X, с.237]; “Лишiть ви мене” [X, с.230]; “...вам хай буде ваша Польща, Україну нам лишiть” [XI, с.227]; “Прощайте, діти! І простіть Йому, лишiте кару Богу!” [X, с.327].

Зауважимо, що в дієслові бубнiти автор вживає кореневий наголос у III особі однини і множини, бо цього вимагає ритмічний малюнок рядків, написаних ямбом і хореем: “А бубнiть тут нужда і в тім’я й в чоло, І кожний, мов птах той, обскубен” [XI, с.413]; “Короговки сонце вкрили, за горою бубни бубнiють” [XI, с.175]; “За горою бубни бубнiють, у повітрі сурми грають” [XI, с.176].

В особових формах дієслова сторожити зафіксований як нормативний (з сучасного погляду), так і діалектний наголос, який визначається римуванням, розміром вірша, авторським наголосом у подальших прикладах: “Хоч добра доробивсь, та воно лиш тяжить, Мов чуже для когось, мушу я сторожiть” [XI, с.287]; “Шумлять берези, чисті води грають, І сторожiть пси вірні біля брам” [XI,

с.258]; “Ангел сторóжить, нам *мéчем *грози́ть” [XI, с.487] (дактилічна тенденція і внутрішня рима).

Лексикографічні праці реєструють у дієслові стра́шити суфіксальний наголос [Грінч., IV, 214; Голоск., 385; Орфогр., 730; УОС, 696; СУМ, IX, 759, УЛВН, 632, Орфоеп., 547]. Малоруско-німецький словар Є.Желехівського і С.Недільського фіксує кореневий наголос стра́шити [Желех., II, с.926]. Парокси-тонічне наголошування в III особі множини теперішнього часу в рядках зі зміною розміру ямба на хорей: “Мене не тішать, ані стра́шать Привиди давньої віри мглисті” [XI, с.51]. Така ж акцентуація, вказана автором, у III особі однини минулого часу та в III особі множини теперішнього часу в хореїчному рядку зі зміною розміру: “Дикий звір пустині його не *стра́шив” [X, с.373]; “Стра́шать пеклом моралісти I вже в сім життю печуть” [XI, с.288] (хорей).

У статті розглянуто одне із окремих явищ акцентуації дієслів у поетичному мовленні Івана Франка. Ця, по суті, часткова тема дає, однак, підстави для певних узагальнень. Ми побачили основні тенденції наголосової системи Франка-поета. Наголоси в дієсловах переважно збігаються із сучасною літературною нормою, Іван Франко подає (або не подає) авторський наголос, і в цих випадках наголос відбиває діалектне тло (ширше – західноукраїнську редакцію літературної мови), а також ті чи інші просодичні ситуації.

1. Винницький В.М. Українська акцентна система: становлення, розвиток. – Львів: Біблос, 2002. – 576 с.
2. Голоскевич Г. Правописний словник. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто–Львів, 1994. – 460 с.
3. Малоруско-німецький словар: У 2-х т. (т. I уложив Євгеній Желеховский, т. II уложили Євгеній Желеховский і Софрон Недільский). – Львів, 1886.
4. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок – 4 I, II. – К.: Наук. думка, 1984.
5. Орфографічний словник української мови. – К.: Наук. думка, 1977. – 856 с.
6. Орфоепічний словник / Уклад М. Погрібний. – К.: Рад. школа, 1984.
7. Погрібний М. Словник наголосів української літературної мови. – К.: Рад. школа, 1964. – 639 с.
8. Словарь української мови / За ред. Б. Грінченка: У 4 т. – К., 1907–1909.
9. Словник української мови: В 11 т. – К.: Наук. думка, 1970–1980.
10. Українська літературна вимова і наголос. Словник-довідник. – К.: Наук. думка, 1973. – 724 с.
11. Український орфографічний словник / За ред. проф. А. Свашенко. – Харків, 1997. – 845 с.
12. Франко І. Твори в 20 т. – К.: Держлітвидав, 1950–1956 (римськими цифрами позначено том, арабськими сторінка).

**ON THE ISSUE OF VERBS ACCENTUATION IN IVAN FRANKO'S POETRY
(suffix-flexion accent, SF type)**

Olesia RIAZANOVA

*Ivan Franko Pedagogical University of Drohobych Philology Department
I. Franko st., 24, UA-82100 Drohobych, Ukraine*

The article deals with suffix flexion accent type of verb accentuation. Having analysed the examples of poetic language, the author makes conclusion about main tendencies of Franko poet accentuation system. The stresses in verbs of this accent type coincide, general, with modern literary norm. From another side I. Franko puts author accentuation (or he doesn't). In these cases the accentuation represent the dialect surroundings and is caused by prosodic situation.

Key words: accent type, flexion accentuation, author stress, poetic language, literary norm.

Стаття надійшла до редколегії 02.03.2004
Прийнята до друку 20.05.2004